

احساس امنیت اجتماعی و عوامل مؤثر بر آن با تأکید بر نقش پلیس

(مورد مطالعه: مناطق ۴ گانه حصار امام خمینی، شهرک ولیعصر، مزدقینه و خضر)

محبوبه رویین تن^۱

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۸/۰۳/۲۲

تاریخ دریافت: ۱۳۹۸/۰۱/۲۰

چکیده

پژوهش حاضر با هدف شناسایی میزان احساس امنیت اجتماعی و عوامل مؤثر بر آن در مناطق ۴ گانه حاشیه نشین (دیزج، حصار امام، خضر و مزدقینه) شهر همدان انجام پذیرفت. در این پژوهش، از روش تحقیق توصیفی از نوع همبستگی استفاده شده است. جامعه آماری این پژوهش، افراد بالای ۱۸ سال ساکن در مناطق چهارگانه مذکور می‌باشند که از طریق نمونه‌گیری خوشه‌ای و با استفاده از جدول کرجسی و مورگان تعداد نمونه‌ها ۳۸۴ نفر انتخاب گردیدند، لیکن جهت ضریب اطمینان بیشتر تعداد نهایی نمونه‌ها ۴۰۲ نفر انتخاب شدند. جهت جمع‌آوری داده‌های مورد نیاز، از پرسشنامه محقق ساخته احساس امنیت اجتماعی استفاده شده است که برای تعیین روایی آن از روایی محتوایی و برای به دست آوردن پایایی از ضریب آلفای کرونباخ بهره گرفته شد که مقدار آن در پرسشنامه مذکور ۰/۸۱ محاسبه گردید. در این پژوهش جهت آزمون فرضیه‌ها از شاخص‌های آمار توصیفی و استنباطی نظیر؛ میانگین، درصد، آزمون کالموگروف-اسمیرنف، آزمون‌های T دو نمونه مستقل، همبستگی پیرسون و آزمون رگرسیون چندمتغیره در محیط نرم افزار SPSS استفاده شده است. نتایج آزمون آماری t دو نمونه مستقل نشان‌دهنده آن است که میزان احساس امنیت اجتماعی در مردان ۳/۳۶ و در زنان ۳/۲۵ صدم می‌باشد. همچنین نتایج آزمون‌های همبستگی پیرسون و رگرسیون چندمتغیره نشان‌دهنده آن است که بین متغیرهای پایگاه اجتماعی - اقتصادی، توانمندی پلیس، رفتار حرفه‌ای پلیس، اعتماد اجتماعی با احساس امنیت اجتماعی، رابطه مستقیم و بین احساس محرومیت نسبی با احساس امنیت اجتماعی در مناطق هدف رابطه معکوس و معناداری وجود دارد.

واژگان کلیدی: احساس، امنیت اجتماعی، عوامل اجتماعی، حاشیه نشینی، پلیس

مقدمه

امنیت^۱ مفهومی بنیادی و از ضروریات زندگی بشر است. انسان‌ها در طول تاریخ، همواره در جستجوی شرایط امن و عاری از خطر به سر برده و راه‌های مختلفی را برای دستیابی به آن آزموده‌اند، در واقع می‌توان گفت اولین نهادهای اجتماعی نیز در پاسخ به این نیاز شکل گرفته‌اند؛ از اینرو امنیت جزء عناصر اصلی سازنده زندگی اجتماعی شناخته می‌شود. علاوه بر اینکه مردم و افراد عادی به اهمیت امنیت در زندگی شخصی و عمومی خود شناخت پیدا کرده‌اند، اکثر محققان حوزه‌های مختلف علمی نیز به اهمیت و ارزش آن اشاراتی داشته و باور دارند که امنیت از نیازهای ضروری و پایه‌ای فرد محسوب می‌گردد (ترابی و گودرزی، ۱۳۸۳: ۳۲). براین اساس، امنیت جزو عناصر اصلی سازنده زندگی اجتماعی شناخته می‌شود و نهادهای اجتماعی در پاسخ به این نیاز شکل گرفته‌اند؛ همانطور که لارونی^۲ (۱۹۴۰) و جان مورز^۳ (۱۹۹۸) امنیت را عبارت از تضمین رفاه آتی و رهایی نسبی از تهدیدات زیان بخش می‌دانند؛ چراکه امنیت چه از نظر افراد جامعه و چه از نگاه اندیشمندان، به‌عنوان یک نیاز اساسی و ضروری در زندگی بشر معرفی می‌شود؛ لذا باید دانست، که با زوال و نابودی آن نیز آرامش خاطر انسان از بین می‌رود و تشویش، اضطراب و ناآرامی جای آن را خواهد گرفت. بنابراین، اندیشمندان بر این اعتقادند که وجود امنیت در میان اعضای یک جامعه، به همان اندازه مهم است که احساس امنیت در آن جامعه. در واقع، با پیدایش مکتب کنش متقابل نمادین، تدریجاً ابعاد ذهنی و احساسی علاوه بر ابعاد هستی‌شناختی و ذاتی

1-Security^۱

2-Laroni

3-John Moores

پدیده‌های اجتماعی، اهمیت یافتند. از منظر این مکتب بیش از آنکه واقعیات ذاتی پدیده‌ها اهمیت داشته باشند؛ تلقی و احساسی که نسبت به پدیده‌ها وجود دارد، دارای اهمیت‌اند؛ زیرا ما با این احساسات و طرز تلقی‌ها زندگی می‌کنیم نه خود آن جوهرها. بر همین پایه، می‌توان اذعان داشت که وجود امنیت در کنار احساس امنیت حائز اهمیت است. حتی می‌توان ادعا کرد که احساس امنیت در یک جامعه، مهم‌تر از وجود امنیت است؛ چراکه واکنش‌ها و عکس‌العمل‌های افراد در جامعه، به میزان زیادی به میزان دریافت و ادراک آنها نسبت به تلقی که نسبت به واقعیت دارند؛ بستگی دارد، نه خود واقعیت. لذا، تا هنگامی که فردی معتقد باشد که در جامعه‌اش امنیت وجود ندارد، احساس امنیت نیز نخواهد کرد؛ ولو اینکه واقعاً هیچ امری امنیت وی را تهدید نکند. تا زمانی که شهروندی در شهر خود و از قدم زدن در کوچه‌ها و خیابان‌های آن، احساس آرامش نکند، احساس امنیت نیز نخواهد داشت و دائماً نگران بوده و تشویش و اضطراب وجود وی را فرا می‌گیرد؛ لذا نبود احساس امنیت نیز می‌تواند همان اثرات فقدان امنیت را داشته باشد (کاهه، ۱۳۸۴: ۱۳۴).

همان‌طور که روشن است در گذشته واژه امنیت صرفاً به معنای حصول شرایط فردی، گروهی و اجتماعی که عاری از خشونت و پرخاشگری باشد تلقی می‌شد، لیکن امروزه در نگرش نوین با توجه به تجمع انسان‌ها در شهرها و پیچیدگی‌های خاصی که این مسأله به وجود آورد، عوامل مؤثر بر امنیت نیز متنوع‌تر شده‌اند و هر نوع تأمین اجتماعی و هر نوع مصونیت انسان در برابر آسیب‌های اجتماعی و حتی آسیب‌های جسمی و بیماری‌ها در زمره‌ی موضوع امور امنیتی قرار می‌گیرد (هزار جریبی و همکاران، ۱۳۹۳: ۳) که پایداری شهرها سؤالی اساسی و حیاتی برای جوامع

معاصر است (برندزکمب^۱، ۲۰۰۶: ۲۲۵). شلوغی محله‌های زندگی، جابه‌جایی زیاد محل سکونت و در نتیجه نبود امکان ایجاد روابط پایدار همگی می‌توانند امنیت افراد را تحت تأثیر قرار دهند، به‌صورتی که امروزه احساس ناامنی و ترس از جرم در مناطق شهری به‌خصوص مناطق حاشیه‌نشین که از ناپایداری بسیار بالاتری برخوردار است تبدیل به یکی از مهم‌ترین دغدغه‌های افراد شده است (عریضی، ۱۳۹۱: ۹۲).

بنابراین، امنیت به‌عنوان یکی از نیازهای اساسی جامعه بشری، از دیرباز تاکنون مورد توجه دولت‌ها و ملت‌های بسیاری بوده است. بی‌تردید، هیچ عنصری برای پیشرفت، توسعه و تکامل و همچنین شکوفایی استعدادها مهم‌تر از عنصر امنیت و تأمین آرامش لازم در جامعه نیست. هرگونه توسعه اجتماعی، خلاقیت و فعالیت ارزشمند، بدون امنیت امکان‌پذیر نخواهد بود (شعبان‌پور، ۱۳۸۸: ۲۵). تردیدی نیست که امنیت، ضروری‌ترین عامل ساختار یک جامعه‌ی سالم است و به تبع آن، کاهش امنیت، سبب ایجاد زلزله، آشفتگی، اضطراب، نگرانی و درهم ریختگی اوضاع سیاسی، فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی خواهد بود و در شغل، تحصیل، روابط اجتماعی و خانوادگی اثر خواهد گذاشت (سلماسی، ۱۳۹۵: ۱۲). آنچه مسلم است، امنیت به‌عنوان یک پدیده اجتماعی مستقل مورد توجه قرار نداشته است و در ذیل موضوعاتی چون؛ همبستگی، تعادل، یگانگی و ... قرار گرفته است، اما به‌دنبال مسائلی مانند؛ تجزیه طلبی‌های قومی، خشونت‌های فرقه‌ای، قاچاق کلان و سازمان‌یافته مواد مخدر و اعتیاد، بیکاری و فقر توجه به زمینه‌های اجتماعی امنیت‌زا و امنیت‌زدا برای جامعه ضرورت یافت و تحقق امنیت در قالب مناسبات اجتماعی افراد، گروه‌ها و نهادها مورد توجه قرار گرفت. بنابراین، نگرشی متفاوت به امنیت چه از لحاظ پاسنگویی به پرسش‌های علمی و چه از نظر پاسخ به نیازهای اجتماعی و ایجاد تعامل و وفاق

نسبی بین اندیشمندان اجتماعی، مردم و مسئولان نهادهای رسمی و غیررسمی در جهت حل آنها و هموار کردن مسیر توسعه جامعه ضرورت و اهمیت زیادی پیدا کرد (نبوی و همکاران، ۱۳۸۴).

طرح و شناسایی جامعه‌شناختی امنیت، مستلزم تشخیص و تعیین جایگاه امنیت در رویکردهای جامعه‌شناسانه است و همچنین تعامل و تبادل نظر صحیح و مناسب با اندیشمندان مطالعات امنیتی خواهد بود. آنچه در این پژوهش مورد بررسی قرار گرفته نه خود امنیت، بلکه گرایش و احساس امنیت می‌باشد که این دو متفاوت از یکدیگرند. به طوریکه ممکن است در جامعه‌ای امنیت وجود داشته باشد، ولی افراد در آن جامعه احساس امنیت نکنند. بنابراین، گاهی ممکن است ناامنی‌هایی در جامعه وجود داشته باشد، ولی مردم احساس امنیت کنند، زمانی نیز موارد و مصادیق ایجاد ناامنی کم است، اما مردم احساس ناامنی می‌کنند (پورمؤذن، ۱۳۸۳: ۴۹).

لذا بر اساس نکات مطرح شده، احساس امنیت اجتماعی پدیده‌ای چند بعدی است و عوامل متعددی نیز می‌تواند آن را تحت تأثیر قرار دهد. از جمله، سرمایه اجتماعی ساکنان، فقر، ویژگی‌های جمعیت شناختی (نظیر سن، جنسیت، میزان تحصیلات) وجود آسیب‌های مختلف اجتماعی، مشارکت اجتماعی ساکنین منطقه، احساس محرومیت که در مناطق کم برخوردار نظیر؛ مناطق حاشیه‌نشین حاکم است و همچنین نگرش ساکنان منطقه به ارگان‌های نظارتی و مدیریتی نظیر پلیس. بنابراین، تأمین امنیت در شهرهای امروزی یکی از مؤلفه‌های اصلی اداره امور شهری است. احساس امنیت اجتماعی شامل چندین بعد مهم است که عبارتند از؛ احساس امنیت جانی، امنیت مالی و امنیت فکری. مناطق شهری به دلیل تفاوت در میزان برخورداری از مواهب شهری و احساس تفاوت و تبعیض، دچار میزان بالایی از احساس محرومیت و فراموش شدن متفاوتی هستند که متأسفانه مورد توجه کافی

مدیریت شهری قرار نگرفته است و چنین اقداماتی باعث احساس امنیت متفاوتی در بین شهروندان گشته است (عریضی، ۱۳۹۱: ۹۲). لذا پژوهش حاضر به همین منظور و در گرایش به مطالعه میزان احساس امنیت مردان و زنان، میزان مشارکت شهروندان در تأمین امنیت و نیز امنیت محل سکونت بر احساس امنیت اجتماعی گروه سنی مورد نظر صورت گرفته است.

همان‌گونه که در مباحث فوق گفته شد، وجود و حضور امنیت اجتماعی ذهنی در میان اعضای جامعه بسیار مهم و ضروری است. پژوهشگران حوزه مسائل اجتماعی جامعه‌ی ما نیز این مهم را درک کرده‌اند که شاهد این مدعا، پژوهش‌هایی است که با توجه به نظریه‌های حوزه احساس امنیت اجتماعی انجام پذیرفته‌اند که نمونه‌هایی از این تحقیقات عبارت اند از:

مرادی (۱۳۹۷) در پژوهشی به بررسی نقش مشارکت شهروندان در تأمین احساس امنیت اجتماعی به این نتیجه دست یافت که بین میزان مشارکت شهروندان و احساس امنیت اجتماعی همبستگی بالایی وجود دارد چراکه هرچه قدر مشارکت اجتماعی شهروندان بالا باشد؛ در نتیجه میزان همبستگی و احساس امنیت بالا خواهد بود. پریزاد (۱۳۹۴) در پژوهشی با عنوان احساس امنیت اجتماعی و عوامل مرتبط با آن در بین جوانان ۱۵-۲۹ ساله استان آذربایجان شرقی به این نتیجه دست یافت که همبستگی مستقیم و معناداری بین متغیرهای اعتماد نهادی، احساس محرومیت نسبی و بی‌سازمانی اجتماعی با احساس امنیت اجتماعی وجود دارد. انتظاری (۱۳۹۴) در پژوهشی با عنوان «احساس امنیت اجتماعی و عوامل مؤثر بر آن با تأکید بر نقش پلیس (مورد مطالعه شهر نور)» به این نتیجه دست یافت که متغیرهای مشارکت اجتماعی، اعتماد اجتماعی، نگرش به عملکرد نیروی پلیس و پایگاه اقتصادی- اجتماعی با متغیر وابسته یعنی احساس امنیت اجتماعی رابطه مستقیمی وجود دارد.

ابراهیم‌زاده (۱۳۹۲) در پژوهشی با عنوان «احساس امنیت شهروندان و عملکرد پلیس (مورد مطالعه زاهدان)» به این نتیجه دست یافت که علی‌رغم اینکه بین رفتار حرفه‌ای پلیس با احساس امنیت رابطه معناداری وجود ندارد، با این همه توانمندی و فعالیت اجتماعی پلیس رابطه مستقیمی با افزایش احساس امنیت در میان شهروندان زاهدانی دارد. مختاری (۱۳۹۱) در پژوهشی با عنوان «بررسی عوامل اجتماعی و فرهنگی مؤثر بر احساس امنیت اجتماعی در شهر یاسوج» به این نتیجه دست یافت که رابطه مستقیم و معناداری بین پایگاه اجتماعی-اقتصادی، اعتماد اجتماعی، میزان دینداری، نگرش مثبت به عملکرد پلیس و میزان احساس امنیت اجتماعی وجود دارد به عبارتی بین متغیرها، اعتماد اجتماعی با ۳۲ درصد بیشترین سهم را در تبیین احساس امنیت اجتماعی داشته است. زنگی‌آبادی و زنگنه (۱۳۹۰) در پژوهشی با عنوان «رابطه اعتماد اجتماعی با میزان احساس امنیت اجتماعی» به این نتیجه دست یافت که بین سرمایه اجتماعی، ارزیابی عملکرد رسانه‌ها، ارزیابی نقش نیروی انتظامی، پایگاه اجتماعی افراد و ارزیابی فضای فیزیکی شهر و احساس امنیت رابطه مستقیم و معناداری وجود دارد. نادری (۱۳۸۸) در پژوهشی با عنوان بررسی «رابطه سرمایه اجتماعی و احساس امنیت در شهر اردبیل» به این نتیجه رسیدند که هر چه میزان سرمایه اجتماعی در جامعه بیشتر باشد به همان میزان احساس امنیت نیز بیشتر خواهد بود و در تحلیل نهایی، شاخص اعتماد اجتماعی بیشترین میزان همبستگی را با احساس امنیت اجتماعی نشان داده است. از میان مشخصات فردی جنسیت، وضعیت اشتغال، هزینه‌های ماهیانه خانوار و منطقه محل سکونت در میزان احساس امنیت اجتماعی به صورت معناداری اثرگذار بوده‌اند. نبوی و حسین‌زاده (۱۳۸۸) در پژوهشی با عنوان «بررسی تأثیر پایگاه اجتماعی اقتصادی و هویت قومی بر احساس امنیت اجتماعی» به این نتیجه رسیدند که متغیرهای پایگاه اقتصادی -

اجتماعی و هویت ملی، تأثیر مستقیم و متغیرهای احساس محرومین نسبی و احساس بی‌قدرتی، اثر معکوسی بر احساس امنیت اجتماعی افراد داشته است. به علاوه متغیرهای هویت قومی و جنسیت، به ترتیب بر احساس امنیت جانی و احساس امنیت مالی افراد اثرگذار بوده‌اند. شاول^۱(۲۰۱۶) در پژوهشی تحت عنوان «تئوری‌های بی‌سازمانی اجتماعی» به این نتیجه دست یافت که احساس امنیت اجتماعی به دلیل وجود آسیب‌های اجتماعی در مناطق شهری در سطح پایینی قرار دارد به عبارتی می‌توان گفت که بین میزان آسیب‌ها و احساس امنیت شهروندان رابطه معناداری مشاهده می‌شود. وب و ویلس^۲(۲۰۱۵) در پژوهشی تحت عنوان «رفاه ذهنی و احساس امنیت» به این نتیجه دست یافت که احساس امنیت اجتماعی در کاهش آسیب‌های اجتماعی و روانی، تأثیر بالایی دارد و همچنین این رابطه در صورت متقابل خود نیز برقرار می‌باشد. کراین^۳(۲۰۱۴) در پژوهشی تحت عنوان «زیست‌پذیری، ناامنی، سرمایه اجتماعی و اعتماد در حکومت محلی» به این نتیجه دست یافت که رابطه قوی بین سرمایه اجتماعی و اعتماد با احساس امنیت اجتماعی شهروندان وجود دارد، به عبارتی نوع سرمایه اجتماعی و اعتمادی که وجود داشته باشد باعث پایین آمدن یا مطلوب شدن احساس امنیت اجتماعی در بین شهروندان می‌گردد. بر این اساس در یک جمع‌بندی از پیشینه‌ها می‌توان گفت که متغیرهای مانند جنسیت، پایگاه طبقاتی و محل سکونت بر احساس امنیت شهروندان تأثیر معناداری دارند، لیکن نوآوری این پژوهش نسبت به پژوهش‌های قبلی متمرکز بودن بر تمامی متغیرهای تأثیرگذار در یک ابزار بوده است. براین اساس، سؤال اصلی این

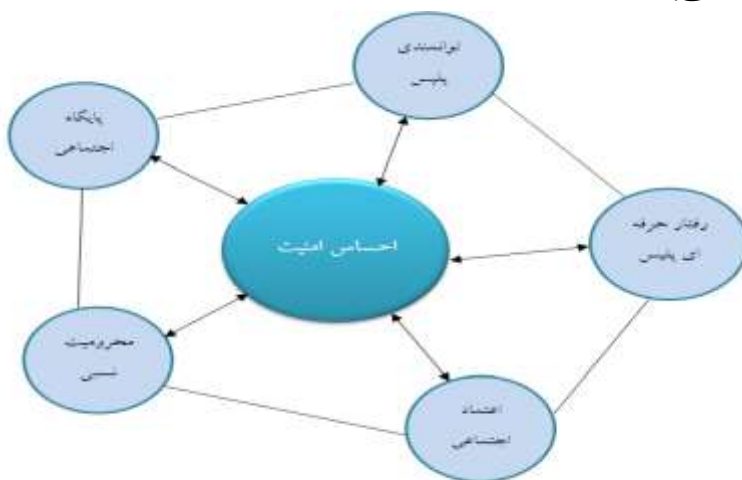
1-Shaw

2-Webb & Wills

3-Ackaert & Crean

پژوهش عبارت است از این که، میزان احساس امنیت اجتماعی در بین شهروندان بالای ۱۸ سال مناطق مذکور به چه مقدار است و چه عواملی بر آن تأثیرگذار هستند؟ بنابراین بر مبنای آنچه گفته شد، فرضیه‌های پژوهش از نحوه تعامل نظریه‌ها و مدل‌های نظری احساس امنیت اجتماعی و نظریه‌ها و دیدگاه‌ها در حوزه آسیب‌شناسی امنیت قابل استنباط گردید که در این بخش به مدل مفهومی موردنظر اشاره شده است.

مدل مفهومی احساس امنیت اجتماعی و رابطه آن با عوامل اجتماعی

سؤالات پژوهش

۱. میزان احساس امنیت اجتماعی در بین شهروندان مناطق ۴ گانه حاشیه‌نشین شهر همدان به چه میزان است؟
۲. بین پایگاه اجتماعی - اقتصادی با میزان احساس امنیت اجتماعی شهروندان مناطق ۴ گانه حاشیه‌نشین شهر همدان چه رابطه‌ای وجود دارد؟
۳. بین توانمندی پلیس با میزان احساس امنیت اجتماعی شهروندان مناطق ۴ گانه حاشیه‌نشین شهر همدان چه رابطه‌ای وجود دارد؟

۴. بین رفتار حرفه‌ای پلیس با میزان احساس امنیت اجتماعی شهروندان مناطق ۴ گانه حاشیه نشین شهر همدان چه رابطه‌ای وجود دارد؟
۵. بین اعتماد اجتماعی با میزان احساس امنیت اجتماعی شهروندان مناطق ۴ گانه حاشیه‌نشین شهر همدان چه رابطه‌ای وجود دارد؟
۶. بین احساس محرومیت نسبی با میزان احساس امنیت اجتماعی شهروندان مناطق ۴ گانه حاشیه‌نشین شهر همدان چه رابطه‌ای وجود دارد؟
۷. عوامل اجتماعی تا چه میزان توانایی پیش‌بینی میزان احساس امنیت اجتماعی شهروندان مناطق ۴ گانه حاشیه‌نشین شهر همدان را دارند؟

روش پژوهش

در پژوهش حاضر، از روش تحقیق توصیفی از نوع همبستگی استفاده شده است. جامعه آماری این پژوهش شهروندان بالای ۱۸ ساله مناطق ۴ گانه حاشیه‌نشین؛ حصار امام خمینی، شهرک ولیعصر، مزدقینه و خضر می‌باشند که برای تعیین حجم نمونه از این جامعه با استفاده از جدول کرجسی و مورگان و از طریق روش نمونه‌گیری خوشه‌ای ۳۸۴ نفر به‌عنوان نمونه انتخاب گردید ولی در جهت ضریب اطمینان بیشتر تعداد نهایی نمونه‌ها ۴۰۲ نفر انتخاب شدند و در ادامه برای جمع‌آوری داده‌های موردنیاز از یک پرسشنامه محقق‌ساخته (احساس امنیت اجتماعی) استفاده شده است که برای تعیین روایی آن از روایی محتوایی و همچنین برای به‌دست آوردن پایایی پرسشنامه مذکور با استفاده از آلفای کرونباخ $0/81$ محاسبه گردید و در ادامه داده‌های جمع‌آوری شده با استفاده از شاخص‌های آمار توصیفی و استنباطی نظیر میانگین، درصد، آزمون کالموگروف-اسمیرنف، آزمون T دو نمونه مستقل، آزمون همبستگی پیرسون و آزمون رگرسیون در محیط نرم افزار SPSS تجزیه و تحلیل گردید.

یافته‌ها

در این بخش، با استفاده از روش‌های آمار توصیفی و آمار استنباطی مناسب، داده‌های جمع‌آوری شده مورد تجزیه و تحلیل قرار می‌گیرد.

توزیع پاسخگویان بر حسب جنسیت

جدول شماره ۱ مشخصات جنسیتی پاسخگویان

جنسیت	فراوانی	درصد
مرد	۲۱۶	۵۶/۲۵
زن	۱۶۸	۴۳/۷۵
جمع	۴۰۲	۱۰۰

یافته‌های جدول شماره (۱) نشان می‌دهد، ۵۶/۲۵ درصد را مردان و ۴۳/۷۵ درصد را زنان تشکیل می‌دهند.

توزیع پاسخگویان بر حسب سن

جدول شماره ۲ مشخصات سنی پاسخگویان

سن	فراوانی	درصد
۱۸ تا ۲۷ سال	۲۲	۵/۵
۲۸ تا ۳۷ سال	۱۳۷	۳۴/۱
۳۸ تا ۴۷ سال	۱۲۹	۳۲/۱
۴۸ تا ۵۷ سال	۷۰	۱۷/۴
۵۸ سال و به بالا	۴۴	۱۰/۹
جمع	۴۰۲	۱۰۰

جدول شماره (۲) مشخصات سنی پاسخگویان را نشان می‌دهد، مطابق یافته‌ها، بیشتر پاسخگویان؛ یعنی ۳۴/۱ درصد بین ۳۸ تا ۴۷ سال قرار دارند.

پیش فرض استفاده از آزمون‌های آماری پارامتریک

جدول شماره (۳) نتیجه آزمون کالموگروف- اسمیرونوف برای نرمال بودن توزیع داده‌ها

متغیر	تعداد	مقادیر Z	سطح معناداری
احساس امنیت اجتماعی	۴۰۲	۱/۱۴	۰/۱۴
امنیت جانی	۴۰۲	۱/۲۴	۰/۰۹۳
امنیت مالی	۴۰۲	۱/۱۲	۰/۱۶
امنیت فکری	۴۰۲	۰/۹۹۸	۰/۲۷

آزمون کالموگروف- اسمیرونوف نشان داد که متغیرهای پژوهش از توزیع نرمالی برخوردار است و با فرض قرار داشتن متغیر در مقیاس فاصله‌ای می‌توان آمار پارامتریک را جهت تحلیل به کاربرد. بنابراین، با توجه به نتایج آزمون کالموگروف- اسمیرونوف در جدول (۳) می‌توان اظهار نمود که توزیع داده‌ها نرمال می‌باشند؛ زیرا سطح معناداری مقادیر Z آن بزرگتر از ۰/۰۵ می‌باشد ($p > 0/05$). بنابراین، نتیجه گرفته می‌شود که از آزمون‌های پارامتریک برای تحلیل سؤال‌های پژوهش می‌توان استفاده کرد.

سؤال (۱) میزان احساس امنیت اجتماعی در بین شهروندان مناطق ۴ گانه حاشیه‌نشین شهر همدان به چه میزان است؟

جدول شماره ۴ میزان احساس امنیت اجتماعی در بین شهروندان مناطق ۴ گانه حاشیه‌نشین شهر همدان با استفاده از آزمون t دونمونه‌ای مستقل

متغیر	جنس	تعداد	میانگین	آماره T	سطح معناداری
احساس امنیت اجتماعی	زن	۱۸۳	۳/۲۵۱	-۱/۴۳۰	۰/۱۵۴
	مرد	۲۱۹	۳/۳۶۵		
امنیت جانی	زن	۱۸۳	۳/۴۶۹	-۲/۷۰۴	۰/۰۰۷
	مرد	۲۱۹	۳/۷۲۶		
امنیت مالی	زن	۱۸۳	۳/۶۸۸	۱/۸۹۵	۰/۰۵۹
	مرد	۲۱۹	۴/۴۸۸		
امنیت فکری	زن	۱۸۳	۲/۵۴۶	-۱/۲۶۴	۰/۲۰۷
	مرد	۲۱۹	۲/۶۵۳		

نتایج آزمون t دونمونه‌ای مستقل در جدول (۴) نشان می‌دهد که میانگین احساس امنیت اجتماعی در بین شهروندان مناطق ۴ گانه حاشیه‌نشین شهر همدان به تفکیک جنسیت در بین مردان ۳/۳۶ و در بین زنان ۳/۲۵ با آماره $-1/430$ به دست آمده است که از میانگین آماری (۳) بزرگتر است و این تفاوت در سطح $0/01$ معنادار است؛ زیرا ($p < 0/01$). بنابراین با ۹۹ درصد اطمینان می‌توان گفت که میزان احساس امنیت اجتماعی در بین گروه سنی مورد نظر بالاتر از حد متوسط (۳) است. همچنین، میانگین مؤلفه امنیت جانی در بین مردان ۳/۴۶ و در بین زنان ۳/۷۲ با آماره $-2/704$ ، امنیت مالی در بین مردان ۳/۶۸ و در بین زنان ۳/۴۸ با آماره ۱/۸۹۵ و امنیت فکری در بین مردان ۲/۵۴۶ و در بین زنان ۲/۶۵۳ با آماره $-1/264$ به دست آمد، بنابراین جدول فوق بیانگر چهار آزمون T می‌باشد که با توجه به سطح معناداری آزمون‌ها بیانگر آن است که از بین چهار آزمون مذکور دو آزمون امنیت جانی و مالی، معنی‌دار

می‌باشند، چراکه از میانگین آماری (۳) بزرگتر هستند و این تفاوت‌ها در سطح ۰/۰۵ معنادار است؛ زیرا ($p < 0/05$). بنابراین با ۹۹ درصد اطمینان می‌توان گفت که میزان احساس امنیت جانی و مالی در بین جامعه موردنظر در هر یک از مؤلفه‌های نامبرده بالاتر از حد متوسط (۳) است اما آزمون امنیت فکری در بین مردان و زنان معنی‌دار نشد؛ چراکه از میانگین آماری (۳) کوچکتر هستند و با توجه به عدم معناداری این تفاوت از لحاظ آماری، این تفاوت قابلیت تعمیم به کل جامعه آماری پژوهش را ندارد.

سؤال ۲) بین پایگاه اجتماعی - اقتصادی با میزان احساس امنیت اجتماعی شهروندان مناطق ۴گانه حاشیه نشین شهر همدان چه رابطه‌ای وجود دارد؟

جدول ۵ رابطه پایگاه اجتماعی - اقتصادی با میزان احساس امنیت اجتماعی شهروندان با استفاده از آزمون همبستگی

پیرسون:

رابطه متغیرها	تعداد	ضریب همبستگی	سطح معناداری
رابطه پایگاه اجتماعی - اقتصادی با احساس امنیت اجتماعی	۴۰۲	۰/۳۴۶	**۰/۰۴۹

* در سطح ۰/۰۵ معنادار است. ** در سطح ۰/۰۱ معنادار است.

نتایج آزمون همبستگی پیرسون در جدول (۵) نشان داد که با توجه به سطح معناداری به دست آمده ۰/۰۴۹ کمتر از $\alpha(=0/05)$ است، سؤال موردنظر به این صورت تبیین می‌شود که بین پایگاه اجتماعی - اقتصادی با احساس امنیت رابطه معناداری وجود دارد و با توجه به مثبت بودن ضریب همبستگی می‌توان نتیجه گرفت با بالا رفتن پایگاه اجتماعی - اقتصادی افراد، احساس امنیت آن‌ها افزایش پیدا می‌کند، همین‌طور میزان همبستگی ۰/۳۴۶ که همبستگی نسبتاً بالایی را نشان می‌دهد.

سؤال ۳) بین توانمندی پلیس با میزان احساس امنیت اجتماعی شهروندان مناطق ۴ گانه حاشیه نشین شهر همدان چه رابطه‌ای وجود دارد؟

جدول ۶ رابطه توانمندی پلیس با میزان احساس امنیت اجتماعی شهروندان با استفاده از آزمون همبستگی پیرسون:

رابطه متغیرها	تعداد	ضریب همبستگی	سطح معناداری
رابطه میزان توانمندی پلیس با احساس امنیت	۴۰۲	۰/۲۴۲	**۰/۰۱۵

* در سطح ۰/۰۵ معنادار است. ** در سطح ۰/۰۱ معنادار است.

نتایج آزمون همبستگی پیرسون در جدول (۶) نشان داد که با توجه به سطح معناداری به دست آمده برای این فرضیه ۰/۰۱۵ است و با توجه به این که مقدار به دست آمده از ۰/۰۵ کمتر است، بنابراین رابطه میزان توانمندی پلیس با احساس امنیت اجتماعی تأیید می‌شود. مقدار ضریب همبستگی به دست آمده برای این رابطه ۰/۲۴۲ است که نشان‌دهنده شدت رابطه متوسط بین این دو متغیر است و جهت مستقیم یعنی با افزایش توانمندی پلیس، میزان احساس امنیت آنان نیز افزایش می‌یابد. به این معنا که هر چه توانمندی پلیس بیشتر باشد میزان احساس امنیت اجتماعی نیز بیشتر می‌شود و بالعکس.

سؤال ۴) بین رفتار حرفه‌ای پلیس با میزان احساس امنیت اجتماعی شهروندان مناطق ۴ گانه حاشیه نشین شهر همدان چه رابطه‌ای وجود دارد؟

جدول ۷ رابطه رفتار حرفه‌ای پلیس با میزان احساس امنیت اجتماعی شهروندان با استفاده از آزمون همبستگی پیرسون:

رابطه متغیرها	تعداد	ضریب همبستگی	سطح معناداری
رابطه رفتار حرفه‌ای پلیس با احساس امنیت اجتماعی	۴۰۲	۰/۲۱۵	**۰/۰۲۶

* در سطح ۰/۰۵ معنادار است. ** در سطح ۰/۰۱ معنادار است.

نتایج آزمون همبستگی پیرسون در جدول (۷) نشان داد همان‌طور که مشخص است در این رابطه نیز با توجه به سطح معناداری به دست آمده $0/026$ مورد تأیید قرار می‌گیرد. یعنی بین رفتار حرفه‌ای پلیس با احساس امنیت رابطه معناداری وجود دارد. بنابراین با توجه به مستقیم بودن جهت این رابطه مشخص می‌شود که با افزایش میزان رفتار حرفه‌ای پلیس، احساس امنیت اجتماعی آنان نیز افزایش پیدا می‌کند.

سؤال ۵) بین اعتماد اجتماعی با میزان احساس امنیت اجتماعی شهروندان مناطق

۴ گانه حاشیه نشین شهر همدان چه رابطه‌ای وجود دارد؟

جدول ۸ رابطه اعتماد اجتماعی با میزان احساس امنیت اجتماعی شهروندان با استفاده از آزمون همبستگی

پیرسون:

رابطه متغیرها	تعداد	ضریب همبستگی	سطح معناداری
رابطه اعتماد اجتماعی با احساس امنیت اجتماعی	۴۰۲	۰/۴۲۱	۰/۵۸**

** در سطح $0/05$ معنادار است. ** در سطح $0/01$ معنادار است.

نتایج آزمون همبستگی پیرسون در جدول (۸) نشان داد همان‌طور که مشخص است در این رابطه نیز با توجه به سطح معناداری به دست آمده $0/58$ مورد تأیید قرار می‌گیرد. یعنی بین میزان اعتماد اجتماعی با احساس امنیت رابطه معناداری وجود دارد. ضریب همبستگی به دست آمده عدد $0/421$ را نشان می‌دهد که نشان دهنده‌ی همبستگی نسبتاً بالایی است. بنابراین با توجه به مستقیم بودن جهت این رابطه مشخص می‌شود که با افزایش میزان اعتماد اجتماعی، احساس امنیت اجتماعی آنان نیز افزایش پیدا می‌کند. به این معنا که هر چه اعتماد اجتماعی بیشتر باشد میزان احساس امنیت اجتماعی نیز بیشتر شده و بالعکس.

سؤال ۶) چه رابطه‌ای بین احساس محرومیت نسبی با میزان احساس امنیت

اجتماعی شهروندان مناطق ۴ گانه حاشیه‌نشین شهر همدان وجود دارد؟

جدول ۹ رابطه احساس محرومیت نسبی با میزان احساس امنیت اجتماعی شهروندان با استفاده از آزمون

همبستگی پیرسون:

رابطه متغیرها	تعداد	ضریب همبستگی	سطح معناداری
رابطه احساس محرومیت نسبی با احساس امنیت اجتماعی	۴۰۲	-۰/۱۴	**۰/۰۸

* در سطح ۰/۰۵ معنادار است. ** در سطح ۰/۰۱ معنادار است.

نتایج آزمون همبستگی پیرسون در جدول (۹) نشان داد همان‌طور که مشخص است در این رابطه نیز با توجه به سطح معناداری معکوس به دست آمده $-۰/۰۸$ رابطه منفی مورد تأیید قرار می‌گیرد. یعنی بین میزان احساس محرومیت نسبی با احساس امنیت رابطه معنادار معکوسی وجود دارد. ضریب همبستگی به دست آمده عدد $-۰/۱۴$ را نشان می‌دهد که نشان دهنده‌ی همبستگی معکوسی است. بنابراین با توجه به این رابطه مشخص می‌شود که با افزایش میزان احساس محرومیت نسبی، احساس امنیت اجتماعی آنان نیز کاهش پیدا می‌کند. به این معنا که هر چه احساس محرومیت نسبی بیشتر باشد میزان احساس امنیت اجتماعی کمتر می‌باشد و بالعکس.

سؤال ۷) عوامل اجتماعی تا چه میزان توانایی پیش‌بینی میزان احساس امنیت

اجتماعی شهروندان مناطق ۴ گانه حاشیه‌نشین شهر همدان را دارند؟

جدول شماره ۹ رگرسیون چندمتغیره همزمان بین عوامل اجتماعی با میزان احساس امنیت اجتماعی

ضریب همبستگی چندگانه	ضریب تعیین	مقدار f	سطح معنی داری
۰,۷۲	۰,۵۲	۵۸,۳۸	۰,۰۰
متغیرهای مستقل	ضریب رگرسیونی (B)	ضریب استاندارد شده (Beta)	T
سطح معنی داری (Sig)			
احساس محرومیت نسبی	-۰,۱۳۹	-۰,۱۱۲	-۲,۲۶
اعتماد اجتماعی	۰,۳۱	۰,۳۹	۳,۰۲
توانمندی اجتماعی پلیس	۰,۱۶	۰,۱۹	۲,۰۱
رفتار حرفه‌ای پلیس	۰,۱۳	۰,۱۵	۱,۷۵

طبق داده‌های جدول فوق ضریب همبستگی چندگانه (R) معادل ۰,۷۲ می‌باشد که بیانگر همبستگی و ارتباط متغیرهای وارد شده در مدل با متغیر احساس امنیت اجتماعی می‌باشد. ضریب همبستگی نیز ۵۲ صدم محاسبه شده به این معنی که حدود ۵۲ درصد از تغییرات متغیر "احساس امنیت اجتماعی" توسط متغیرهای وارد شده در مدل تبیین می‌شود و ۴۸ درصد باقی‌مانده مربوط به عواملی است که در این تحقیق مورد آزمون قرار نگرفته است. مقدار سطح معناداری نیز صفر (کمتر از ۰,۰۵) می‌باشد که بیانگر معنادار بودن کل مدل می‌باشد.

بحث و نتیجه‌گیری

مقوله‌ی احساس امنیت اجتماعی در جامعه‌ی ما نیز به‌عنوان یکی از جوامعی که در روند گذار و دست به‌گریبان تغییرات جهانی و ملی است، دارای اهمیت زیادی می‌باشد. لازم به ذکر است که محققان و پژوهشگران به این اهمیت پی‌برده و چند سالی است به‌صورت تجربی به مطالعه‌ی احساس امنیت در ابعاد مختلف آن در نقاط

مختلف کشور پرداختند که نتایج این تحقیقات کاهش احساس امنیت در کشور را به نمایش می‌گذارند. در واقع، احساس امنیت اجتماعی از موقعیت و جایگاه برجسته‌ای در کشور برخوردار است که دست‌یابی و پایدارسازی آن نیازمند مقدمات و زمینه‌های پیچیده‌ای بوده و آسیب‌پذیری یا زوال آن نیز، معلول زمینه‌ها و عوامل متفاوتی است. اهمیت مطالعه دربارهٔ عوامل مؤثر بر احساس امنیت اجتماعی نیز از آنجا ناشی می‌شود که بدون شناخت عوامل مؤثر و مرتبط با احساس ایمنی در افراد، تأمین امنیت اجتماعی و نظم عمومی در سطح جوامع امکان‌پذیر نخواهد شد. پس شناخت این عوامل در ایجاد احساس امنیت اجتماعی، از پیش شرط‌های اساسی در جهت ارتقای سطح امنیت اجتماعی می‌باشد. بنابراین هدف از پژوهش حاضر شناسایی میزان احساس امنیت اجتماعی و عوامل مؤثر بر آن در مناطق ۴گانه حاشیه نشین (دیزج، حصار امام، خضر و مزدقینه) شهر همدان بود که اولین یافته پژوهش حاضر نشان داد؛ میزان احساس امنیت اجتماعی در مردان ۳/۳۶ و در زنان ۳/۲۵ درصد بوده که نتایج حاصله از آزمون‌های انجام گرفته مشخص کرد که از نظر میزان احساس امنیت اجتماعی بین دو جنس تفاوت معناداری مشاهده شده است. به این صورت که مردان از احساس امنیت بالاتری نسبت به زنان برخوردارند و همچنین طبق سؤال دوم؛ رابطه بین پایگاه اجتماعی - اقتصادی با احساس اجتماعی تأیید شد به این صورت که با بالا رفتن پایگاه اجتماعی - اقتصادی افراد، احساس امنیت آن‌ها افزایش پیدا می‌کند. طبق سؤال سوم، بین توانمندی پلیس با میزان احساس امنیت اجتماعی شهروندان مناطق مذکور رابطه معناداری وجود دارد، چراکه این رابطه نشان‌دهنده شدت رابطه متوسط بین این دو متغیر است و جهت مستقیم یعنی با افزایش میزان توانمندی پلیس، میزان احساس امنیت آنان نیز افزایش می‌یابد. بنابراین، اهمیت دادن به تعاملات نیروهای خلاق مردمی، تخصصی کردن حوزه‌های

عمل و ساختارهای پلیس و حفظ و گسترش امنیت از برجسته‌ترین نکات این دیدگاه‌های تفسیری است. طبق سؤال چهارم، با افزایش میزان رفتار حرفه‌ای پلیس، احساس امنیت اجتماعی آنان نیز بیشتر می‌شود. در سراسر مبادلات و روابط اجتماعی، اعتماد همچون روان‌کننده‌ای چرخ‌های کنش اجتماعی را راحت‌تر به حرکت در می‌آورد، چراکه جامعه در چنین حالتی نسبت به عملکرد پلیس اعتماد می‌کند. طبق سؤال پنجم؛ بین اعتماد اجتماعی با احساس امنیت اجتماعی شهروندان رابطه کاملاً معناداری وجود دارد پس با توجه به مستقیم بودن جهت این رابطه مشخص می‌شود که با افزایش میزان اعتماد اجتماعی، احساس امنیت اجتماعی آنان نیز افزایش پیدا می‌کند. طبق سؤال ششم؛ بین احساس محرومیت نسبی با میزان احساس امنیت اجتماعی شهروندان رابطه معنادار معکوسی وجود دارد، بنابراین با توجه به این رابطه مشخص شد که با افزایش میزان احساس محرومیت نسبی، احساس امنیت اجتماعی آنان نیز کاهش پیدا می‌کند. به این معنا که هر چه احساس محرومیت نسبی بیشتر باشد، به همان نسبت میزان احساس امنیت اجتماعی کمتر می‌باشد و بالعکس، در نهایت سؤال هفتم نشان داد متغیرهای پژوهش حدود ۵۰ درصد واریانس متغیر وابسته یعنی احساس امنیت اجتماعی را در مناطق ۴ گانه هدف را تبیین نمودند. که این موضوع با نتایج پژوهش‌های پریزاد (۱۳۹۴)، انتظاری (۱۳۹۴)، مختاری (۱۳۹۱)، زنگی‌آبادی و زنگنه (۱۳۹۰)، شاو (۲۰۱۶)، کراین (۲۰۱۴) و وب و ویلس (۲۰۱۵) همسو می‌باشد. بنابراین براساس نتایج به دست آمده پیشنهاد می‌شود:

- تقویت حضور پلیس در نقاط نزاع‌خیز به صورت مقطعی (افزایش گشت‌زنی در محلات و منالاطق نزاع‌گر) و دائمی (دایر کردن ایستگاه‌های انتظامی سیار و کانکس‌های پلیس در محلات و چهارراه‌ها).

- پلیس می‌تواند از طریق ارائه اطلاعات کلی در مورد شیوه‌های اجتناب از بزه‌دیدگی به جامعه به پیشگیری از جرم کمک کند. برای این امر باید نقشه مکان‌های جرم‌خیز توسط پلیس شناسایی و با همکاری شهرداری بنرهایی مناسب در این مکان‌ها نصب گردد تا منطبق با جغرافیای جرم پلیس هشدارهای مناسب را در این بیلبوردها ارائه نماید در واقع زیر ساخت توسط شهرداری آماده و پلیس از طریق آن به اطلاع رسانی پردازد.

- برگزاری جلسات با معتمدین، جوانان و بخصوص زنان حاشیه توسط روسای پاسگاه‌ها و شناخت بی واسطه از کم و کیف مسائل و احساس ایمنی و امنیت و ایجاد زمینه تعامل رود رو شهروندان و پلیس به شکل مقطعی نظیر سخنرانی در سطح محله.

- استفاده از دوربین‌های مدار بسته در مکان‌های جرم‌خیز.

- تهیه و تولید کتابچه راهنمای جرم که بهترین شیوه‌ها و تجربیات موجود در مورد تبادل اخبار و اطلاعات و رویه اثربخش جمع‌آوری اطلاعات مردمی را معرفی نماید. می‌توان این امر را در مناطق حاشیه‌نشین که اطلاع‌رسانی محلی جزو منابع اصلی پلیس است اعمال نمود.

- ایجاد حلقه‌های همبستگی بین نهادهای متولی و حفظ امنیت با مردم به‌ویژه پلیس از طریق پایگاه‌های مردمی چون بسیج، مساجد، شوراها و ... .

- تقویت فعالیت رسانه‌ها به خصوص صدا و سیما و افزایش و ارتقای نظام آموزشی در مسیر ارتقای آگاهی عمومی و آموزش به مردم به ویژه زنان و کودکان هنگام برخورد با افراد خلاف‌کار.

- حضور گشت‌های پیاده پلیس به منظور جلوگیری از تجمع معتادین.

- پلیس علاوه بر اینکه به صورت عملی و عینی امنیت را در شهر برقرار می‌کند،

باید به صورت نمادین و احساسی نیز این اهتمام را مورد توجه قرار دهد.

منابع

- ابراهیم‌زاده، عیسی، یاری، منیر، فراهانی، راضیه و احمد صحرایی (۱۳۹۲). احساس امنیت شهروندان و عملکرد پلیس (مورد مطالعه شهر زاهدان)، فصلنامه پژوهش‌های انتظام اجتماعی، ۵(۷)، ۳۶-۷.
- انتظاری، علی، اسدپور، عهدیه و کاظم احمدی آهنگ (۱۳۹۴). احساس امنیت اجتماعی و عوامل مؤثر بر آن با تأکید بر نقش پلیس (مورد مطالعه: شهر نور)، فصلنامه انتظام اجتماعی، ۷(۴)، ۳۴-۷.
- پریزاد بنام، شیدا، اسلامی بناب، رضا و ابراهیم محمدپور (۱۳۹۴)، احساس امنیت اجتماعی و عوامل مرتبط با آن، فصلنامه دانش انتظامی آذربایجان شرقی، ۴(۱۹)، ۳۳-۱.
- پورمؤذن، محمدهادی (۱۳۸۳) نگاهی به آسیب‌شناسی امنیت ملی، فصلنامه مطالعات دفاعی استراتژیک، ۱(۱)، ۳۲-۵۸.
- ترابی، یوسف و آیت‌گودرزی (۱۳۸۳)، ارزش‌ها و امنیت اجتماعی، فصلنامه دانش اجتماعی، ۶(۲)، ۳۱-۴۶.
- سرمد، زهره، بازرگان، عباس، حجازی، زهرا (۱۳۹۷). روش‌های تحقیق در علوم رفتاری، تهران، آگه.
- شعبان‌پور، موسی (۱۳۸۸). جامعه‌شناسی قدرت و امنیت درآمدی بر شناسایی تهدیدها و فرصت‌های قدرت‌های قوی و ضعیف، تهران: نشر آجا.
- صدیق سروستانی، رحمت‌الله (۱۳۸۲)، به هنجار نظم و نابهنجار رفتار، فصلنامه دانش انتظامی، ۱(۱)، ۵۳-۳۷.
- عریضی، فروغ السادات، محمدی، اصغر و گل‌نسا ساسانی (۱۳۹۱): رابطه ویژگی‌های اجتماعی و فردی زنان بر احساس امنیت آنان در اماکن عمومی شهر بندرعباس، فصلنامه مطالعات شهری، ۲(۴)، ۹۱-۱۱۰.
- کلمنتس، کوین. (۱۳۸۴) به سوی جامعه‌شناس امنیت، ترجمه محمد قاسمی، تهران: فصلنامه مطالعات راهبردی، ۹(۲۴)، ۵۶-۸۲.

گروس، سعیده، میرزایی، جلال و احسان شاهرخی (۱۳۸۶)، بررسی رابطه اجتماعی و احساس امنیت (مطالعه موردی دانشجویان دختر دانشگاه آزاد جیرفت)، فصلنامه دانش انتظامی، ۹ (۲) ۶۳-

۸۷

گیدنز، آنتونی (۱۳۷۷)، پیامدهای مدرنیته، ترجمه: محسن ثلاثی، تهران: نشرمرکز.

مختاری، مریم، بلالی، اسماعیل، میرفردی، اصغر و اخگر حسینی (۱۳۹۱) بررسی عوامل اجتماعی و فرهنگی مؤثر بر احساس امنیت اجتماعی در شهر یاسوج، پژوهش راهبردی امنیت و نظم اجتماعی، ۱ (۲) ۳۴-۵۹.

نبوی، سید عبدالحسین و علی حسینزاده (۱۳۷۸)، بررسی تأثیر پایگاه اجتماعی - اقتصادی و هویت قومی بر احساس امنیت اجتماعی، فصلنامه دانش انتظامی، ۱۰ (۲) ۶۳-۸۴.

هابرماس، یورگن (۱۳۸۰)، بحران مشروعیت: تئوری دولت سرمایه‌داری مدرن، ترجمه: جهانگیر معینی، تهران: گام نو.

هزارجریبی، جعفر، کشوری چرمی، مصطفی و الهام فاروقی (۱۳۹۳). بررسی میزان احساس امنیت اجتماعی و عوامل مؤثر بر آن (مطالعه موردی شهر تهران). فصلنامه برنامه‌ریزی رفاه و توسعه اجتماعی، ۸ (۲۰) ۱-۴۲.

Bilgin, Pinar. (2003). *Individual and Societal Dimensions of Security*.

Bilkent University Turkey, Department of International Relation,

International Studies review 5.203-222.

Krisotakis, G & Gamarnikow, E (2004), 'What is social capital and how does it relate to health?' *International Journal of Nursing Studies*, Vol. 41, pp: 43-50.

Putnam, Robert, D and Goss, Kristin, A (2002), 'Democracies in Flux: The Evolution of Social Capital in contemporary Society', Oxford University Press.

Roe, Paul (1996), 'The Societal Security Dilemma', Copenhagen peace research institute (COPRI), Working papers. - Schneier, B (2008), 'The Psychology of Security', In S. Vandenay (Ed.): *AFRICACYPT*, Germany: Spriger-Verlad Berlin Heidelberg.

Schneier, b. (2008). *The Psychology of Security*, In S. Vandenay (Ed.): *Africacypt*, Germany: Spring-Verlad Berlin Heidelberg.

Shaw, Clifford R, McKay, Henry, D., (2012) *he social disorganization theory*. Center for Spatially Integrated Social Science, Retrieved from www.csiss.org/classics/content/66.

Vuetic, S. (2002), Traditional versus societal security and the role of securitization, Toronto: Free University of Berlin and York University. - www.Sci.org.ir.

Vuetic, S. (2002). Traditional versus societal security and the role of securitization, Toronto: Free University of Berlin and York University.

Webb, D. & Wills, E. (2012). Subjective well-being and security. London: Springer.